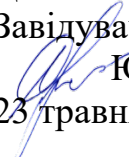

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри
 Юлія САБАДАШ
23 травня 2025 р.

**«ФОЛЬКЛОР У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЕСТРАДНІЙ МУЗИЦІ ЯК
ФАКТОР ДОЗВІЛЛЯ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Культурологія»
Тітової Аліни Ігорівни

Науковий керівник:
Нікольченко Ю. М.,
Доцент, доцент кафедри культурології,
Заслужений працівник культури України

Рецензент:
рецензент доц., д. культурології
Головко О. В.,
кандидат історичних наук, доцент,
Харківський національний
університет внутрішніх справ

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою 93А (відмінно)
Секретар ЕК Хроненко О.О.
«05» червня 2025 р.

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ФОЛЬКЛОРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ З ПОЗИЦІЙ СТАНОВЛЕННЯ ЕТНОМУЗИКИ У	
ДОЗВІЛЛІ.....	7
1.1 Аналіз джерельної бази дослідження.....	7
1.2 Фольклор у контексті сучасного	
масового музичного мистецтва у дозвіллі	11
.....	
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2 РОЛЬ ТА МІСЦЕ ФОЛЬКЛОРНИХ ДЖЕРЕЛ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОПУЛЯРНІЙ	
МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ	18
ЯК ЕЛЕМЕНТ ДОЗВІЛЛЯ	
2.1 Використання фольклору у популярній музиці ХХ-ХХІ ст.	18
2.2 Естрадна музична культура України у дискурсі впливу	
фольклорних тенденцій на	23
дозвілля.....	27
Висновки до розділу 2.....	27
РОЗДІЛ 3 УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР В ДОЗВІЛЛІ НА ПРИКЛАДІ ЕТНОГУРТІВ.....	30
3.1 Стилiстичні риси української етно-музики	30
3.2 Особливості втілення фольклору в дозвіллі на прикладі творчості	34
українських етногуртів	41
Висновку до розділу 3	41
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Український фольклор є результатом поєднання багатьох національних традицій різних етносів, які проживають на території країни. Така багатогранна поліетнічна культура має своє коріння та характеризується сталими професійними традиціями в різних сферах, зокрема у сфері дозвілля. Вона славиться багатством вокального мистецтва та різноманітним мистецьким колективів. В українському суспільстві, що сформоване на основі синтезу культур, помітна сталість у поєднанні європейських принципів співжиття та гармонійного взаємопроникнення мов, культур і народностей. Саме тому сьогодні етнокультурне відродження та звернення до фольклорних джерел набувають вагомого значення в процесах формування національної ідентичності та розвитку сучасного суспільства, зокрема у площині дозвілєвих практик.

Після здобуття Україною Незалежності спостерігається зростаюча зацікавленість вивченням фольклору, його витоків та впливу на сучасне культурне життя і дозвілля громадян. Це прагнення зберегти національну самобутність, відзначити риси національного характеру та передати культурну спадщину наступним поколінням зумовлює зростання національної самосвідомості. У цьому контексті актуальними стають спроби створення цілісного уявлення про роль фольклору у творчості сучасних українських виконавців, зокрема в дозвіллі, де відбувається активне споживання естрадної музики.

Аналіз використання фольклорних елементів у сучасному українському культурному просторі, з особливим акцентом на дозвілля, сприяє глибшому розумінню творчості українських митців, які зробили значний внесок у розвиток музичного мистецтва. Під сучасною музикою мається на увазі насамперед масова культура, де естрадні жанри відображають соціальні процеси й стають частиною щоденного дозвілля громадян. При цьому варто

наголосити, що провідним аспектом є не лише дослівне цитування фольклору, а й творення нової етнокультурної платформи в межах естрадної музики.

Естрадна пісня в Україні досягла міжнародного рівня і стала складовою світового дозвілєвого простору завдяки таланту українських виконавців і композиторів. Зростає інтерес до етнокультури, зокрема до креативного осмислення народної творчості, інтеграції традицій з сучасністю, а також участі митців у міжнародних конкурсах, фестивалях та інших дозвілєвих проєктах. Синтез західноєвропейських тенденцій із народною музикою дає змогу українським артистам репрезентувати на світовій арені українську ментальність, втілюючи дух нації, її характер і самосвідомість у формі дозвілля.

Саме зацікавлення сучасною музичною культурою, зокрема естрадною її частиною, стало поштовхом до вибору теми кваліфікаційного дослідження: «Фольклор у сучасній українській естрадній музиці як фактор дозвілля».

Актуальність обумовлюється браком систематизованої інформації про використання фольклорних джерел у творчості представників естрадної сцени саме в контексті дозвілєвих практик. Вибір музикантів для аналізу зумовлений як особистими симпатіями, так і історичною значущістю їх творчості у становленні української естради в сфері дозвілля.

Незважаючи на наявні наукові праці, проблема розкривається переважно в контексті професійного академічного або народного співу. Тому дослідження особливостей впливу фольклору на сучасну українську музику, а також включення творчості гуртів «Вертеп», «KAZKA», «Go-A» та «ДахаБраха» в дозвілєвий контекст підкреслює актуальність теми.

Об'єкт дослідження – сучасна музична культура України.

Предмет дослідження – фольклор у сучасній українській естрадній музиці як чинник дозвілля.

Мета дослідження – з'ясувати особливості втілення фольклорних елементів у сучасній українській музиці в межах дозвілєвої діяльності.

Для реалізації мети передбачалося виконання таких завдань:

- проаналізувати джерельну базу щодо фольклору, етно-музики та діяльності українських етно-гуртів у сфері дозвілля;
- охарактеризувати жанр world music та роль етно-гуртів у сучасному музичному просторі;
- вивчити побутування фольклору в естрадній музиці України як частини дозвілєвих практик;
- виокремити стилістичні особливості творчості українських етно-гуртів;
- дослідити приклади впровадження фольклорних елементів у творчість актуальних виконавців з огляду на їхній внесок у дозвілєву культуру.

Теоретичну базу склали наукові джерела, присвячені регіональним фольклорним дослідженням (зокрема праці Антонюк, Колесси, Телички, Шульгіної та ін.), а також праці, що стосуються взаємодії фольклору з естрадною музикою (Бобул, Кисла, Литовка, Рябуха та ін.).

Методи дослідження включають:

- джерелознавчий – для залучення публікацій до аналізу;
- історико-хронологічний – для дослідження змін у фольклорних практиках та розвитку естрадного співу в контексті дозвілля;
- культурологічний – для вивчення дозвілєвих процесів у вокальному мистецтві після 1991 року;
- біографічний – для аналізу творчого шляху виконавців;
- музикознавчий – для виявлення фольклорних мотивів у репертуарі в межах дозвілєвої діяльності;
- метод теоретичного узагальнення – для формулювання висновків.

Апробація результатів дослідження здійснена авторкою у доповідях на наукових форумах:

- на Міжнародній науково-практичній конференції «Полілог культур: філологічна та культурологічна освіта в контексті сталого розвитку» Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 24-25 квітня 2025 року. Тема доповіді: «Фольклор у сучасній українській естрадній музиці як фактор дозвілля»;

- XIII Всеукраїнській (із міжнародною участю) науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи». Херсонський державний університет, 25.04.2025. Тема доповіді: «Музичний фольклор на українській естраді у сьогоденні»;

- III Круглому столі з міжнародною участю «Музеї та відродження культурного ландшафту Розвиток музейної справи та проблема збереження культурної спадщини в умовах воєнних дій». Маріупольський державний університет (м. Київ). 16.05.2025. Тема доповіді: «Фольклор у сучасній українській естрадній музиці як елемент нематеріальної культурної спадщини України».

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для поглиблення освітньої програми «Культурологія, організація культурно-дозвілєвої діяльності» на кафедрі культурології Маріупольського державного університету, а також можуть знайти застосування в організації змістовного дозвілля на рівні територіальних громад сучасної України за участю професійних та аматорських естрадних музичних колективів з фольклорним репертуаром.

Структура роботи: вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки та список використаних джерел. Обсяг основного тексту – 45 сторінок, список використаних джерел – 69 позицій.

У першому розділі аналізується фольклорне відродження в Україні з позицій становлення етномузики у дозвіллі. У другому розділі визначається роль і місце фольклорних джерел у сучасній українській популярній

музичній культурі як елемент дозвілля. У третьому розділі розглядається український фольклор в дозвіллі на прикладі етногуртів.

РОЗДІЛ 1

ФОЛЬКЛОРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ З ПОЗИЦІЙ СТАНОВЛЕННЯ ЕТНО-МУЗИКИ У ДОЗВІЛЛІ

1.1 Аналіз джерельної бази дослідження

1.2

Із самого початку формування української музичної культури її основою слугувала глибока етнічна музична традиція. Фольклор завжди залишався джерелом натхнення для вітчизняних композиторів — як тих, хто нині визнаний класиками національної композиторської школи, так і для сучасних авторів, які звертаються до етнічних витоків у своїй творчості. Протягом кількох століть неповторність та різноманітність українського фольклору надихає митців, а також спонукає науковців, етнографів і музикознавців до глибших пошуків і аналітичного вивчення цього феномену як частини культурного надбання, що виконує важливу функцію у сфері духовного дозвілля народу.

Сучасна українська музикознавча наука вже перетворюється на самодостатній науковий масив, який охоплює не тільки проблеми академічної музики минулого, а й звертається до вивчення актуальних тем. Серед них — фольклор у його нинішньому вигляді та багатогранних стильових формах, у яких він існує у сучасному музичному просторі України, відіграючи важливу роль в організації дозвіллевих практик.

Перші прояви інтересу до розвитку української етнічної музичної культури з боку науковців простежуються в межах фольклористичних досліджень. На ранньому етапі ця галузь тісно перепліталася з філологічними дисциплінами, адже основний акцент робився на запис поетичних текстів пісень. Проте вже в XIX столітті українські музиканти-дослідники, зокрема О. Гулак-Артемівський, О. Рубець, М. Лисенко, виявили зацікавлення у збереженні фольклору у його автентичному вигляді, із зазначенням

регіональних особливостей і без зайвих художніх адаптацій. Такий підхід сприяв як збереженню традицій, так і подальшому їх використанню в освітньому та дозвіллевому контекстах.

Винайдення фонографа суттєво активізувало процес вивчення народної музики. Тепер дослідники мали змогу здійснювати точну звукову фіксацію автентичного матеріалу й детально його аналізувати. Це стало початком нової, аналітичної епохи у розвитку української музичної фольклористики.

У ХХ столітті на тлі зростання масової культури етнічна музика отримала нове звучання. Багато музичних гуртів почали звертатися до народних тем, поєднуючи їх із сучасними жанрами. Ці колективи – представники різноманітних музичних напрямів – стали знані як «етно-гурти». Їхня творчість, яка сприяє популяризації українського фольклору, також стала невід’ємною частиною культурного дозвілля українців. Упродовж останніх десятиліть цей напрям набув особливої популярності, що зумовило потребу в науковому осмисленні їхнього внеску в музичну культуру України.

Теоретичні напрацювання фольклористів початку ХХ століття були продовжені визначними українськими науковцями – С. Людкевичем, К. Квіткою та Ф. Колесою. У другій половині ХХ століття ці підходи знайшли подальший розвиток у працях київських (С. Грица, А. Іваницький, О. Правдюк) та львівських (В. Гошовський, З. Василенко, М. Кречко, Б. Луканюк, Я. Станішевський) дослідників. У наші дні музична фольклористика, або ж етномузикологія, продовжує активно еволюціонувати, адаптуючись до сучасних викликів, серед яких – переосмислення ролі фольклору як форми організації змістовного й ідентифікаційного дозвілля.

Інтерес до етно-музики у науковому середовищі України посилюється, що засвідчують численні дослідження таких авторів, як О. Бойко, Г. Бреславець, М. Гордійчук, А. Іваницький, Ю. Карчова, Я. Литовка, М. Хай, А. Фурдичко,

І. Федорова. У своїх працях вони розглядають, зокрема, культурний та дозвіллевий потенціал фольклору. Аспект поєднання масової музики та етнічної традиції детально розроблений у працях С. Кислої, В. Плахотнюк, Т. Рябухи, В. Тормахової, В. Овсяннікова, С. Садовенко. До джерельної бази також входять публікації у ЗМІ та тематичні інтернет-ресурси, що висвітлюють нові фольклорні ініціативи, які формують цікаві дозвіллеві практики.

Зібрані джерела можна умовно розділити на кілька груп. До першої належать праці, присвячені безпосередньо українському музичному фольклору — дослідження Г. Бреславець, М. Гордійчук, А. Іваницького, В. Плахотнюк, С. Садовенко, І. Федорової, М. Хая. Ці науковці аналізують фундаментальні характеристики фольклору як культурного явища, що має не лише мистецьку, а й дозвіллеву цінність.

Особливу увагу приділено термінам. Для позначення усної колективної народної музичної творчості використовується поняття «фольклор», тоді як терміни «етнічна музика» або «етно-музика» вказують на жанрову специфіку. У своїй праці «Українська музична фольклористика» А. Іваницький окреслює ключові риси фольклору – усність, колективність, варіативність, імпровізаційність, анонімність і тривалість побутування, що є вирішальними для віднесення твору до фольклорного. Ці риси, окрім іншого, формують змістовне дозвілля громад.

І. Федорова у своїй дисертації виділяє ознаки «world music», серед яких — автентичність джерел, зміна традиційного контексту, трансформація музичних засобів, збереження культурної семантики, орієнтація на аудіальне відтворення та пріоритет колективного виконавця над автором. Це розуміння дозволяє класифікувати відповідні музичні продукти як потенційний засіб сучасного креативного дозвілля.

Друга група джерел охоплює праці, в яких аналізується зв'язок етно-музики з масовими музичними стилями. Автори, зокрема О. Бойко,

Ю. Карчова, С. Кисла, О. Євтушенко, Я. Литовка, В. Овсянніков, Т. Рябуха, В. Тормахова, А. Фурдичко, А. Пискач, І. Щербіна, звертаються до аналізу трансформацій фольклорного матеріалу у новітньому музичному середовищі, що суттєво впливає на розвиток культури дозвілля молоді.

До третьої групи належать джерела, що розкривають особливості розвитку етно-музики в Україні, творчість сучасних етно-гуртів, а також біографії виконавців, концерти, фестивалі, медіаогляди та соціальні мережі. Усе це – важливий контент для дозвілля, зокрема молодіжної аудиторії, яка шукає ідентичнісні коди у музиці.

Четверту групу складають аудіо- й відеоматеріали — пісні, кліпи, концертні записи, в яких помітні фольклорні риси, традиційні інструменти, народні костюми, танці. Це не лише матеріал для мистецького аналізу, а й елемент сучасного фольклорного дозвілля.

Отже, джерельна база, яка стосується творчості українських етно-гуртів, досить широка, однак часто не має достатньої узагальненості з точки зору глибокого аналізу сучасних форм функціонування фольклору у контексті його впливу на культурне дозвілля. Саме тому в межах даної дипломної роботи ставимо за мету поглиблений аналіз творчості провідних українських етно-гуртів і їх ролі у формуванні нового культурного середовища дозвілля в Україні.

1.3. Фольклор у контексті сучасного масового музичного мистецтва у дозвіллі

У другій половині XX століття у світовому мистецькому просторі посилюється етнокультурний чинник, який знайшов прояв у різних видах мистецтва, зокрема – в музиці. Цей процес набув форми так званого «фольклорного відродження» (folk revival) в США, Канаді, країнах Латинської Америки, Греції, Португалії, а також у «кельтському» регіоні

(Шотландія, Ірландія, французька Бретань, іспанська Галісія). У центрі цих культурних явищ — повернення до автохтонних традицій і адаптація фольклорних жанрів до умов сучасного суспільного та культурного життя.

Особливістю цього руху було те, що фольклорні елементи почали активно використовуватися у творчості музикантів, які нерідко не належали до відповідних етнічних або регіональних спільнот. Таке використання автентичної традиції призвело до появи стилістичного синтезу, в якому народна музика перетворювалася на компонент масової культури. Саме це протиріччя – між автентичним і модерним, між міським середовищем і сільською традицією – стало характерною рисою фольклорного відродження.

Цей рух став важливим фактором дозвілєвої діяльності, адже народна музика почала активно входити до репертуару концертних програм, клубних заходів, фестивалів, тобто — до форм дозвілля, близьких і доступних широким масам. Важливою стала також поява нових виконавців, серед яких Джоан Баез, Боб Ділан, The Weavers, Peter, Paul and Mary (США), Copper Family, Ширлі Коллінз, Мартін Карті (Велика Британія), які об'єднали традицію і сучасність.

У 1960-х роках рух зазнав значного стилістичного розширення. З'явилися елементи східної традиційної музики, зокрема індійської, що використовувалася гуртом The Beatles (у співпраці з Раві Шанкар). Водночас зростає інтерес до музики Карибського басейну – стилю регі, що базується на ямайському фольклорі (Боб Марлі), і латиноамериканського впливу в джазі. Ці експерименти започаткували низку піджанрів – фольк-рок, етно-джаз, кельтик-рок, фольк-панк, медієвал-фольк, фольк-метал тощо.

Наступним важливим етапом стала поява концепції «світової музики» (world music), що остаточно оформилась у 1980-х роках у контексті глобалізаційних процесів. Термін вперше вжито Робертом Брауні ще в 1960-х у назві університетської програми. В широкому значенні поняття world music охоплює музику етнічного походження (особливо позаєвропейську),

яка адаптована під стандарти масового звукозапису, а також сучасні твори з етнічними мотивами. У європейській традиції цей напрям часто використовувався як своєрідна відповідь на стандартизацію масової культури, а також — як засіб креативного самовираження альтернативних молодіжних спільнот (неохіпі, екологісти, богема).

У 1987 році в Лондоні відбулася зустріч музичних продюсерів, під час якої термін *world music* було закріплено як узагальнену категорію для маркування етнічної музики в західному музичному ринку. Це значно полегшило просування такої музики в роздрібній торгівлі та ЗМІ. Одночасно зросла кількість спеціалізованих фестивалів (WOMAD, WOMEX, «Fête de la Musique»), музичних лейблів (Real World, Luaka Bop, Piranha Music), журналів («Songlines»), премій (BBC Radio 3 Awards, Grammy for Best World Music Album) та рейтингів.

У Східній Європі активізація етнофестивального руху відбулася після розпаду СРСР. В Україні почали активно розвиватися фестивалі «Країна мрій», «Етновир» та інші, що стали важливими подіями в культурному житті та засобом дозвіллевої активності. Це сприяло відновленню інтересу до традицій, залученню до мистецької практики як професійних, так і аматорських колективів.

Із поширенням інтернету світова музика отримала нові засоби дистрибуції та популяризації. Створено численні онлайн-платформи – World Music Network, World Music Central, а також нові інституції для популяризації етнічної творчості. З 1992 року вручається премія «Греммі» в категорії *world music*, що засвідчує визнання цього напрямку як важливої частини глобальної музичної культури.

В українському культурному просторі для позначення подібних явищ закріпився термін «етнічна музика», що став компромісним варіантом між поняттями «народна музика» та «world music».

Це поняття охоплює як автентичні фольклорні практики, так і сучасні стилізації з використанням етнічних елементів.

Інтерес до етнічної музики зумовлений як ідеологічними, так і економічними чинниками. З одного боку, це – реакція на глобалізацію, прагнення до автентичності, пошук альтернативних форм соціальної ідентифікації. З іншого — це ринок, орієнтований на етнічні громади, діаспори, екзотику та культурний туризм. Фольклор став ресурсом для стильових експериментів, джерелом нових тем, звукових форм і засобом психоемоційного розвантаження.

Серед видатних представників етно-музичного напрямку другої половини ХХ століття – Раві Шанкар, Гаррі Белафонте, Міріам Makeба, Горан Брегович, Дживан Гаспарян, Омар Фарук Текбілек, а також колективи Suns of Arqa, Deep Forest, Silk Road Ensemble, Zdob și Zdub, Baraka, Spitalul de Urgență, Freshlyground та інші. В Україні трансформацію фольклору в естрадній музиці здійснювали ВІА «Смерічка», «Кобза», «Червона Рута», «Карпати», «Тріо Мареничів», «Гроно», «Гуцули», «Еней», «Арніка» та інші.

Особливої актуальності фольклор набуває в контексті дозвілля українського суспільства. Сучасні формати культурного відпочинку, зокрема фестивалі, ярмарки, свята національної кухні, фольклорні шоу, клубні вечори та концерти під відкритим небом, дедалі частіше включають елементи етнічної музики. Участь у таких заходах сприяє не лише розвазі, а й формуванню національної ідентичності, культурної свідомості та міжпоколіннього діалогу.

Популярність фольклорних мотивів у сфері дозвілля пояснюється також потребою у «кореновому» звучанні – як засобі відновлення зв'язку з традицією, протизвазі урбанізований буденності та глобалізованій культурі. Для багатьох українців фольклорні події стають нагодою для духовного перезавантаження, культурного відпочинку, а також – відновлення родинних чи громадських зв'язків.

Активно впроваджуються також інноваційні формати, які поєднують фольклор з цифровими технологіями: музичні стрімінгові сервіси, онлайн-концерти, етномузичні подкасти, VR/AR проєкти, що дозволяють користувачам взаємодіяти з традиційною культурою в нових медіа-середовищах. Так, платформи на кшталт YouTube, Spotify, Bandcamp відкривають доступ до української етномузики для молоді та діаспори за кордоном, перетворюючи слухання фольклору на доступну форму культурного дозвілля.

Отже, сучасне українське дозвілля демонструє зростаючу інтеграцію фольклору в культурний побут. Це виявляється як у традиційних, так і в модернізованих формах дозвілля, де етнічна музика виконує не лише естетичну, а й соціокультурну функцію – вона формує почуття приналежності, підтримує культурну спадщину та слугує засобом самовираження в умовах сучасного світу.

Висновки до першого розділу

Явище фольклорного ренесансу та його вплив на розвиток світової музичної культури переконливо засвідчили, що народна творчість і національні традиції не втратили своєї значущості для сучасного суспільства. Музичний фольклор, що раніше розглядався переважно в рамках наукових досліджень етнографами й був малодоступним для широкого загалу, отримав нове дихання на сцені та в просторі культурного дозвілля. Завдяки цьому давні музичні архаїчні пласти, які донедавна здавалися приреченими на забуття, знову стали актуальними у сучасному музичному середовищі.

Діяльність етно-колективів з різних країн яскраво демонструє, що етнічна музика є живим, гнучким та емоційно насиченим явищем, здатним викликати захоплення, естетичну насолоду й духовне збагачення, незважаючи на історичну дистанцію. Саме тому вона дедалі частіше

інтегрується у сучасні форми **дозвілля**, стаючи його важливою складовою. Музична творчість артистів і гуртів, що працюють у напрямі world music, має низку спільних характеристик, серед яких провідною є прагнення зберегти смислову глибину етнічних джерел, навіть при адаптації цих елементів до новітніх форм і форматів. Така музика не лише урізноманітнює звукову палітру популярного мистецтва, а й підкреслює національну специфіку в умовах глобалізованого культурного простору, де уніфікація є однією з домінантних тенденцій.

Аналіз історичного розвитку world music у європейському контексті дає можливість побачити, як у різних сферах – від освітньо-культурної до медійно-розважальної — формувалася цей жанровий напрям, що поступово трансформувалася з нішевого явища в один із провідних компонентів масової культури. Модифікації етнічної музики в різних країнах світу свідчать про її прагнення вийти за межі локальної традиції та репрезентувати себе як культурне явище нового типу – масове й адаптоване до потреб сучасного слухача, зокрема в контексті дозвілля, яке дедалі більше орієнтується на автентичні, глибокі й змістовні переживання.

Будучи своєрідним симбіозом між західною музичною традицією і культурами незахідного світу, етнічна музика прагне не стільки повернутися до автентичного звучання, скільки забезпечити широке поширення фольклорної спадщини засобами масової культури – через аудіо- та відеопродукцію, концерти, фестивалі, телевізійні й цифрові платформи. Саме через сферу дозвілля – як одну з найдинамічніших і найвпливовіших у сучасному соціокультурному середовищі — фольклорна традиція отримує можливість нового, актуального прочитання, яке відповідає запитам постіндустріального суспільства.

Цей процес є глобальним і спостерігається в усіх регіонах світу. В українському контексті, де усна музична фольклорна традиція завжди посідала особливе місце у творчості композиторів, музикантів і виконавців,

етно-музика набула особливої ваги. Вона стала важливим інструментом пошуку та утвердження національної ідентичності, особливо в періоди боротьби за незалежність, а також у процесі формування модерної української державності. Сьогодні українська етно-музика виконує не лише мистецьку, а й суспільну функцію, активно присутня у дозвіллевих практиках населення, сприяючи як збереженню культурної спадщини, так і її популяризації у нових поколіннях.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ФОЛЬКЛОРНИХ ДЖЕРЕЛ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОПУЛЯРНІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДОЗВІЛЛЯ

2.1 Використання фольклору у популярній музиці XX-XXI століть

На початку XXI століття простежується чітка тенденція до активного залучення елементів народної музичної спадщини в сучасне музичне мистецтво, особливо у вокальні форми фольклору, що традиційно передаються в усній формі. Зараз ці елементи переосмислюються та поєднуються з актуальними жанрами сучасної музики – зокрема, електронікою, роком, хіп-хопом тощо, що створює нову естетичну якість. Такий симбіоз відображає прагнення суспільства сформувати власну ідентичну масову культуру, яка стала би стійким складником культурного простору та водночас слугувала джерелом естетичного дозвілля для широкого загалу.

Національна самосвідомість – явище постійно актуальне в історії будь-якого народу, оскільки вона є джерелом «духу народу» та основою його творчого вияву. Центральною складовою цього процесу завжди виступав саме фольклор, а також інші форми народної творчості. У добу масової культури традиційна народна спадщина все частіше адаптується під потреби сучасного суспільства, включаючи й сферу дозвілля. У зв'язку з цим науковці — як українські, так і зарубіжні – висувують ідею формування нового культурного утворення, яке синтезує риси як традиційної, так і масової культури. Одні дослідники називають цей феномен «проміжною культурою», інші – «третьою культурою» [6, с. 34–38]. У межах даного дослідження найдоцільнішим виглядає термінологічне визначення

популярної музики як форми, що трансформується відповідно до історичних умов свого функціонування [7, с. 88].

Поняття «популярна культура» не є тотожним терміну «поп-культура». Воно передусім акцентує на спрямованості до широкого споживача, котрий бере участь у нових типах естетичної, соціокультурної практики, що виникають із настанням ХХІ століття. Означення «популярна» підкреслює широту розповсюдження певних культурних явищ та їхню значущість у дозвіллевому контексті.

Американські дослідники Ч. Мукерджі та М. Шадсон у своїх працях визначають популярну культуру як сукупність вірувань, практичних дій і культурних артефактів, що використовуються масами. У це визначення включено як традиційні фольклорні форми, що мають локальне походження, так і культурну продукцію, створену за участі державних, національних та міжнародних організацій [66]. При цьому автори наголошують, що сучасну популярну культуру (яка включає рекламу, телебачення, шоу-бізнес, пресу, масову літературу, кіноіндустрію тощо) не варто протиставляти «високому» професіональному мистецтву або автентичному фольклору. Усі ці явища функціонують в єдиному комунікативному та символічному просторі, включаючи сферу культурного дозвілля.

Популярна культура, на відміну від етноцентричної традиційної та космополітичної масової культури, вирізняється яскраво вираженим національним характером. Практика США доводить, що саме через популярну культуру можливе ефективне формування державної ідентичності, національної єдності, а також створення основ для політичної цілісності багатонаціональних спільнот. Це особливо важливо в контексті забезпечення культурного та дозвіллевого наповнення повсякденного життя громадян.

Популярна культура здатна поєднувати різні форми творчості – від народної (фольклорної), самодіяльної до академічної, охоплюючи

інституційні форми та повсякденні практики. Така взаємодія зміцнює художній простір і впливає на культурну самосвідомість народу, в тому числі через естетичні практики дозвілля.

Особливої уваги у сучасному мистецькому просторі набули ідеї національного відродження, поглиблення інтересу до унікальності культурних рис етносу, розвиток національних художніх шкіл. Художня культура, як частина соціального прогресу, під впливом історичних змін зазнає модифікацій у сфері обрядів, вірувань, фольклору – усіх тих складових, які забезпечують єдність етносу. Із соціально-естетичного погляду, фольклор у межах масової культури дозволяє зберігати етнокультурні архетипи та впроваджувати їх у сферу духовного дозвілля.

Зміна культурних стереотипів у періоди соціальних потрясінь може призвести до втрати етнічної ідентичності. Адже саме ці архетипи формують культурно-психологічну структуру етносу як цілісної одиниці.

Це підкреслює значення фольклору як джерела консолідації нації, підвищення національної свідомості та особистої самоідентифікації. Фольклор, будучи живою традицією, виконує багато соціокультурних функцій і в контексті сучасного дозвілля виступає як засіб духовного збагачення особистості.

Фольклор як явище естетичної культури охоплює не лише мистецьку, а й світоглядну площину. Його художньо-творчі прояви відображають національний спосіб мислення і функціонують паралельно з іншими культурними орієнтирами. Це дозволяє осмислювати фольклор не лише як історичну спадщину, але й як важливий чинник формування національного характеру та дозвілленої культури.

В українському культурному середовищі найбільш виразну форму національного музичного мислення, зокрема в площині фольклору, зберегло Закарпаття. Дослідниця В. Тормахова підкреслює, що саме в цьому регіоні автентичні музичні традиції активно зберігаються та переосмислюються на

рівні регіональної художньої творчості [47], стаючи джерелом натхнення для формування дозвілєвих практик місцевих громад.

Проблематика регіональних культурних досліджень особливо актуальна у зв'язку з процесами соціокультурного реформування. У цьому аспекті доктор культурології О. Яковлева зазначає: «За умов глобалізації етнічні культури та створена ними універсальна людська культура є формами діяльності, що постають у процесі культурного діалогу на всіх рівнях — від світового до індивідуального. Це відкриває перспективи для синергетичної інтеграції різних культур» [63, с. 122].

Закарпатський регіон, перебуваючи впродовж історії у складі різних держав, зберіг свою культурну автентичність, формуючи своєрідне етнокультурне середовище. Місцеві митці мали можливість переймати західноєвропейські впливи та водночас зберігати традиції. Саме це й забезпечило високий рівень міжкультурної комунікації, що сприяє збагаченню духовного життя населення та розширює простір культурного дозвілля.

Багатство етнографічних груп Закарпаття – бойків, гуцулів, лемків, а також угорців, румунів, словаків, ромів та інших – створює унікальне етнокультурне переплетення. Взаємодія цих спільнот формує своєрідний культурний ландшафт регіону, де фольклор виступає як основа спільного культурного простору, а також засіб організації колективного дозвілля.

Фольклор Закарпаття має унікальні особливості: тут практикується вільне поєднання різних текстів і мелодій. Т. Рябуха зауважує, що саме така гнучкість робить його надзвичайно привабливим для сучасних естрадних виконавців, які звертаються до традиційної пісенності як до джерела натхнення та основи для створення нових форм мистецького дозвілля.

Серед жанрового різноманіття народних пісень виділяють кілька типів: композиції, що подібні до пісенності Центральної України та поширені по всій території держави (напр. обрядові пісні, лірико-побутові твори);

регіональні зразки, характерні для певної частини країни;
 локальні форми, зокрема коломийки;
 пісні, створені на основі інтонаційних запозичень з угорської, чеської, словацької, румунської традицій [55].

Автентична пісня відкриває людину як духовну сутність. Тому роль національної культури, включаючи фольклор, не можна зводити до декоративної чи другорядної. Це — базис національної самосвідомості та платформа для дозвілєвого самовираження.

Україна як багатонаціональна держава має широку етнічну палітру, сформовану історичними обставинами. Особливо помітна вона в Карпатському регіоні, де співіснування численних етнічних культур створює самобутній простір, наповнений змістовною фольклорною практикою, що активно впливає на естетичні смаки населення і формує насичене культурне дозвілля.

2.2 Естрадна музична культура України у дискурсі впливу фольклорних тенденцій на дозвілля

Кожна нація має свою унікальну культурну спадщину, яка слугує маркером її самобутності, ідентичності та своєрідності у глобальному світовому просторі. У цьому контексті естрадна музична культура виступає не лише інструментом самовираження, а й потужним засобом трансляції національних традицій, зокрема фольклору, у сферу сучасного дозвілля. Усвідомлення культурної ідентичності через фольклор у музиці сприяє формуванню соціально адаптованої, відкритої до діалогу особистості, здатної зберігати традиційні цінності й одночасно інтегруватися в сучасний соціокультурний контекст.

Міжкультурна толерантність, яка включає здатність сприймати й осмислювати інші культурні моделі, є необхідною умовою культурного

співіснування в умовах глобалізованого світу. Як зазначає дослідниця М. Хай, філософське осмислення міжкультурної комунікації базується на усвідомленні унікальності кожної культури, де важливим є не лише те, що відрізняє, а насамперед те, що об'єднує представників різних народів [58, с. 6].

Кінець ХХ століття в Україні відзначився активним поверненням інтересу до фольклору, що проявилось як у створенні фольклорних ансамблів, так і в появі численних естрадних проєктів, у яких народна музика почала виступати джерелом натхнення для професійних митців. Важливо пам'ятати, що європейська професійна музика історично виростала з фольклорного ґрунту: в середні віки її виконували мандрівні артисти – трубадури, мінезингери, шпільмани, хоглари, скоморохи, які не лише зберігали, а й трансформували народну традицію в нові форми. Музична спадщина цих виконавців вплинула на становлення національних композиторських шкіл Європи, включаючи українську, яку започаткував Микола Лисенко, поєднавши народнопісенну інтонаційність із класичними формами композиції.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році національна масова музика також почала активно звертатися до народнопісенної спадщини як до джерела національної ідентичності. Фольклорні елементи в естрадному мистецтві стали не лише стилістичною домінантою, але й основою для формування нових музичних напрямів, здатних задовольняти дозвілєві потреби сучасної аудиторії.

Особливістю українського музичного середовища є поліетнічність культурного простору, у межах якого кожна етнічна група зберігає автентичні риси — мовні, музичні, побутові, — що яскраво проявляються у творчості сучасних виконавців. З-поміж усіх регіонів України найбільш виразний вплив на сучасну естрадну культуру справляє музична спадщина Західної України, зокрема Закарпаття, де збереглися унікальні музичні

діалекти, що виявляються у говірках, інструментарії та стильових особливостях місцевого фольклору.

У 1990-х роках значно зростає інтерес до так званої «етнічної музики», терміна, що є синонімом англомовного поняття *world music* – загального означення для музичних практик, які походять із традиційних культур світу [52]. Етнічна музика в українському контексті характеризується використанням ладогармонічних формул, ритмічних структур, інтонаційного малюнка та манери виконання, властивих народному середовищу.

Етнічна музика в Україні виникла як реакція на потребу створення нової якісної форми музичного дозвілля, що поєднує автентичність із сучасністю. Її поява обумовлена двома чинниками: по-перше, прагненням музикантів до пошуку нових засобів музичної виразності, а по-друге, комерційною привабливістю етнічного стилю, який швидко здобув популярність серед слухачів, зацікавлених у глибших культурних сенсах.

Одним із ключових чинників становлення сучасної естрадної музики стало переосмислення фольклору — не як архаїчного явища, що підлягає консервації, а як джерела для культурної трансформації. Сучасна масова музика не обмежується стилізацією під народний стиль, а пропонує переінтонування автентики відповідно до актуальних соціокультурних запитів. У такий спосіб створюється музичне середовище, що одночасно задовольняє естетичні, національні й дозвілєві потреби.

Яскравим прикладом поєднання фольклорних інтонацій і сучасного змісту є творчість гурту «Тартак», зокрема композиція «Мій лицарський хрест», яка інтерпретує епічну образність традиційного українського героїчного фольклору в контексті новітніх історичних подій.

У своїй дисертації «Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез» В. Тормахова визначає кілька рівнів інтеграції фольклору в естрадну музику: (1) обробка народних пісень; (2) цитування

фольклорного матеріалу; (3) створення оригінальних творів на фольклорній основі; (4) синтез національної та іноземної манер виконання [46, с. 90–91].

Поступовий перехід від простого цитування до створення оригінального музичного контенту на фольклорній основі означає новий етап у розвитку української музичної культури. Він передбачає не лише використання інтонаційної структури народної музики, а й глибоке переосмислення її змісту, що дозволяє залучати слухача до культурного діалогу та формувати якісне музичне дозвілля.

У статті «Особливості взаємодії рок-музики та фольклору» Тормахова окреслює різноманітні стратегії цитування: від звернення до вербального змісту, інструментального цитування до інтеграції народних інструментів і манер вокального виконання у структуру естрадної композиції [48, с. 23–28].

Усе це формує своєрідну матрицю для синтезу традиційного та сучасного, де народні інструменти (сопілка, цимбали, бандура) та автентична вокальна манера стають невід'ємною частиною новітнього музичного продукту. Такі колективи як «ДахаБраха», «Гайдамаки», «Тінь Сонця» та «Пікардійська терція» створюють багатошарову музичну тканину, в якій поєднуються глибинні фольклорні традиції з естетикою сучасного світу.

Таким чином, українська естрадна музична культура на сучасному етапі розвивається у тісному взаємозв'язку з фольклорними джерелами, що дозволяє не лише зберігати національну спадщину, а й активно інтегрувати її в практики культурного дозвілля. Вплив фольклорних тенденцій на естраду сьогодні визначає не лише стилістичні особливості музики, а й формує нову естетичну парадигму, що базується на автентичності, творчості та соціально-культурному відгуку на виклики часу.

Висновки до другого розділу

У другому розділі дипломної роботи здійснено ґрунтовний аналіз ролі фольклору як органічної складової у формуванні й еволюції сучасної популярної музики. Наголошено, що саме популярна музика в сучасних соціокультурних умовах виступає своєрідним носієм суспільно-національних ідей, відображаючи запити, інтереси й ціннісні орієнтири соціуму, у тому числі в контексті організації дозвілля. Популярна музична культура розглядається крізь призму взаємодії трьох основних пластів – народного (фольклорного), аматорського (самодіяльного) та академічного (професійного) мистецтва. Водночас увага акцентується як на інституційних формах культурної діяльності, що формуються під впливом державної або ідеологічної політики, так і на формах, які виникають на основі повсякденного побуту, включаючи практики проведення вільного часу, тобто дозвілля.

Зазначено, що український етнос формується з великої кількості етнографічних груп, кожна з яких має свої специфічні мовні особливості, а також характерні риси побутової культури, що безпосередньо впливають на стилістику музичного фольклору та моделі дозвіллевої поведінки. Ці локальні традиції розвивалися впродовж багатьох століть, однак у процесі урбанізації та соціально-економічної трансформації міського середовища поступово інтегруються у спільний культурний простір, що, в свою чергу, призводить до часткового нівелювання міжетнографічних відмінностей.

У процесі дослідження з'ясовано, що в умовах розвитку науково-етнографічної думки та професійної музичної освіти, найкраще збережені етнокультурні традиції притаманні насамперед регіонам Українських Карпат і Закарпаття. Саме тут побутова культура, яка має тривалу історію, є носієм численних культурних нашарувань різних історичних епох, і, як результат, виступає надзвичайно цінним джерелом для формування національної ідентичності та розвитку української культури загалом, у тому числі її дозвіллевих форм. Карпатський та закарпатський культурні ареали стали

основою для втілення ідей «національного Відродження», осмислення національного характеру, а також активізували процеси становлення національних мистецьких шкіл. Саме цей регіон стимулював формування чотирьох ключових напрямів у використанні пісенного фольклору в сучасному музичному просторі.

У розділі також проаналізовано основні тенденції розвитку масової культури України, зокрема активізацію інтересу до етнічного музичного матеріалу та фольклорних джерел. Відзначено, що впродовж XX століття на тлі активного розвитку масової музичної культури український музичний фольклор отримав нове художнє переосмислення у творчості цілої низки музичних колективів, які прагнули не просто відтворювати, а й креативно інтерпретувати етнічну музичну спадщину. Їхня діяльність вирізняється дослідницьким та експериментальним підходом до фольклорного матеріалу, що стало підґрунтям для становлення жанру етнічної музики — напрямку, який утворився на межі популярної музики та фольклору і має вагоме значення як у художньому, так і в дозвілєвому аспекті.

На основі класифікації, запропонованої В. Тормаховою, систематизовано типи взаємодії фольклору з естрадною музикою. У перших етапах становлення етнічної музики основну роль відігравали жанрово-стильові характеристики, запозичені з поп-музики, однак із розширенням можливостей жанрового синтезу в межах полістилістики масової культури, етнічна музика почала активно інтегрувати в себе естетичні елементи різноманітних музичних напрямків. Зокрема, простежується залучення стилістичних ознак таких жанрів, як поп, рок, фольк, регі, фанк, метал, R&B, хіп-хоп, а також численних варіантів електронної музики. Цей процес розширив горизонти функціонування фольклору, зробивши його важливою частиною не лише сценічного, а й дозвілєвого простору сучасного слухача.

Зростання взаємозв'язку між фольклором і естрадною музикою відбувається через використання традиційних народних інструментів, а

також через автентичну манеру гри та вокального виконання, що дозволяє відтворити багатоголосся та характерну мелодику фольклорних композицій. Таке поєднання створює унікальну художню якість, яка не лише задовольняє естетичні потреби слухачів, а й сприяє збереженню культурної спадщини у повсякденних формах музичного дозвілля.

РОЗДІЛ 3

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР В ДОЗВІЛЛІ НА ПРИКЛАДІ ЕТНО-ГУРТІВ

3.1 Стилiстичнi риси української етно-музики

Традиційна культурна спадщина України є багатовимірним і самобутнім явищем, що має глибокі історичні корені, які сягають у прадавні часи. Формування специфічних етнокультурних характеристик, зокрема яскраво виражених регіональних рис, стало можливим завдяки тривалим історико-культурним взаємодіям з іншими народами та державами, а також через боротьбу за національну ідентичність, духовну автономію та культурну самобутність. У сучасну епоху українська етнокультура активно функціонує в оновлених формах, зберігаючи сталі етнічні елементи. Її осмислення та документування вимагають міждисциплінарного підходу з використанням новітніх технічних засобів, особливо з огляду на її значення у сфері культурного дозвілля.

Український музичний фольклор, хоча й характеризується елементами традиціоналізму, демонструє високий рівень адаптивності, що дозволяє йому змінюватися під впливом нових соціокультурних умов. Це сприяє його актуалізації в масовій культурі, а також включенню в практики дозвілля через популяризацію на професійній сцені. Водночас, у ХХІ столітті в Україні формується багатогранний спектр нових музичних форм, напрямів і жанрів, які в різний спосіб поєднують етнічні елементи з сучасним музичним мовленням, що отримало загальну назву «етно» або «сучасна українська етніка».

Сьогодні численні українські етно-гурти працюють у широкому стилістичному діапазоні – від автентичної реконструкції до експериментального синтезу фольклорних мотивів із такими сучасними жанрами, як електроніка, хіп-хоп, рок, поп тощо. Це сприяє збагаченню форм

дозвілля, роблячи українську етномузику доступною як для масового слухача, так і для поціновувачів глибинної традиції.

Характер інтеграції елементів фольклору в авторську творчість зазнавав змін упродовж останніх десятиліть, що було зумовлено насамперед соціокультурними трансформаціями та політичними обставинами. У радянський період (1960–1980-ті роки), коли Україна входила до складу СРСР, підхід до фольклору був обмежений ідеологічними рамками. Лише після здобуття незалежності у 1990-х роках відбулася суттєва переорієнтація національного музичного простору, що дало змогу митцям ширше й сміливіше інтерпретувати традицію. Проте базові моделі взаємодії фольклору з іншими видами музичного мистецтва залишаються фундаментальними для сучасної етно-естради та дозвіллевої музичної культури.

Першим етапом у художньому переосмисленні фольклору стала творча діяльність українських композиторів кінця XIX — початку XX століття. Вони активно адаптували народну пісню до академічного середовища, переважно в хорових, вокальних і вокально-інструментальних обробках. Виразні приклади такої адаптації представлені у творчості М. Лисенка, М. Леонтовича, О. Кошиця, Ф. Колесси, Б. Лятошинського, М. Ревуцького, М. Скорика. Паралельно розвивався більш складний напрям поєднання фольклору з академічною музикою шляхом художнього переосмислення інтонацій народних пісень, що інтегрувались у симфонічні, камерно-інструментальні та ораторіальні жанри.

Яскравим прикладом синтезу фольклору та музично-сценічного жанру є фольк-опера «Цвіт папороті» Є. Станковича. Цей напрям залишається актуальним і сьогодні, знаходячи своє продовження в творчості таких композиторів, як Ю. Алжнев, О. Козаренко, А. Загайкевич, О. Шимко, А. Гаврилець та інших, чия діяльність сприяє поглибленню культурного дозвілля академічної аудиторії.

У контексті професійної фольклористики в Україні розвивається напрям автентичної реконструкції, що полягає у відтворенні оригінального фольклорного тексту з дотриманням стильових особливостей. Це не просто інтерпретація – це глибока науково-виконавська практика, в основі якої лежить фіксація, аналіз та репрезентація локальних традицій. Прикладами колективів, що реалізують такий підхід, є «Древо», «Божичі», «Буття», «Хорея Козацька», «Обереги», «Муравський шлях», «Гілка».

Виділяють два основні підходи до виконавської реконструкції фольклорних джерел: етнотрадиційний, що передбачає максимально точне відтворення оригінального зразка, та стилізаційний — з елементами авторської трансформації, застосуванням новітніх музичних технологій. Перший варіант дає змогу передавати первісний зміст фольклору, надаючи йому нових смислових акцентів, у той час як другий створює художнє поле для індивідуального музичного бачення, відкриваючи нові можливості для організації культурного дозвілля.

Дослідниця Г. Бреславець визначає, що індивідуальна стилізація є виразом авторського бачення виконавця, який поєднує автентичну манеру співу із власним уявленням про музичну естетику. Натомість композиторська стилізація передбачає поєднання фольклорного матеріалу з академічними або експериментальними формами. Індивідуальна стилізація простежується у творчості Н. Матвієнко, А. Матвієнко, Каті Chili, Т. Чубай, «ДахаБраха», «Ойра», «Обереги», «Дуліби», «Астарта», «Бурдон» тощо. Авторський підхід характерний як для композиторської практики, так і для театральних проєктів (наприклад, театр «Дах» В. Троїцького, «Yara Arts Group», «Купала» та інші). Ці форми сприяють урізноманітненню дозвілля, наповнюючи його глибоким національним змістом.

Г. Бреславець також виокремлює п'ять основних функцій виконавської реконструкції: збережувальну (цілеспрямовану на збереження автентичного звучання), регенеративну (відновлення втрачених або мало знаних форм),

ретрансляційну (точна передача змісту фольклорного тексту), інтерпретаційну (творче переосмислення), культуротворчу (формування національного культурного простору в контексті дозвілля).

У різні періоди розвитку української популярної музики етно-стилістика поєднувалась із провідними тенденціями масової культури. Так, у 1960–1980-х роках етнічні елементи інтегрувались у музику гуртів, орієнтованих на рок («Карпати», «Гуцули», «Кобза»), фанкові та джазові напрями («Смерічка», «Арніка»), естрадно-шлягерну стилістику («Червона рута», «Ватра»). В останні десятиліття сформувалась нова генерація гуртів, які комбінують фольклор з джазом, хіп-хопом, електронікою, world music та іншими напрямками. Така жанрова палітра відкриває слухачам різноманітні форми дозвілля, що базуються на культурних традиціях.

Серед провідних сучасних колективів можна назвати:

етно-рок: «Гайдамаки», «KOZAK SYSTEM», «Тінь Сонця», «Rock-H», «Joryj Кюс», «КоралЛі»;

етно-поп та поп-рок: «Астарта», «ILLARIA», Тоня Матвієнко, «Дуліби», «Вертеп»;

• **електро-фолк:** «ONUKA», «Go_A»;

етно-джаз: Марина Юрасова (Млада), Іванка Червінська, «ShockolaD», «Leléka»;

• **етно-хоп та етно-реп:** Alina Pash, Kalush, STASIK, «Хорта», «Тартак» у співпраці з «Гуляйгород».

Ці гурти не тільки формують нову естетику національної музики, але й активно впливають на музичне дозвілля українців, забезпечуючи його різноманітність і культурну глибину.

3.2. Особливості втілення фольклору в дозвіллі на прикладі творчості українських етно-гуртів

На початку ХХІ століття в Україні спостерігається помітне поживання процесів розвитку етнічної музичної культури, що знайшло вияв у формуванні численних музичних колективів, які поєднують елементи українського фольклору з сучасними жанрами популярної музики, зокрема роком, електронікою та іншими напрямками. Цей період став етапом активного становлення етно-музичної сцени, значною мірою завдяки тій творчій основі, яку заклали гурти ще у 1980–1990-х роках. Саме їхня діяльність сприяла підготовці ґрунту для подальшого розквіту жанру в 2000-х роках. Актуалізація фольклорного напрямку в музиці стала важливим чинником у формуванні нових моделей дозволя, орієнтованого на національну культурну ідентичність.

Причинами цієї активізації стали кілька взаємопов'язаних факторів. Перш за все, посилювався інтерес до вивчення справжнього, автентичного фольклору не лише серед професійних музикантів, етнографів і фольклористів, а й серед широкого кола слухачів, зокрема молоді. На початку 2000-х років формується нове покоління українських слухачів, світогляд яких виявився вільним від стереотипів радянського періоду, які знецінювали традиційну сільську культуру. Молодь виявляє зацікавленість до архівних фольклорних матеріалів, зокрема аудіозаписів експедицій, які починають активно поширюватися на сучасних носіях. Таке зростання культурної свідомості посилило попит на якісний український музичний продукт, який базується на фольклорних джерелах, що, своєю чергою, започаткувало нові форми музично-орієнтованого дозволя.

Наступним важливим фактором стало розширення інтересу до вивчення та реконструкції традиційної музичної спадщини серед професійних музикантів. Колектив «Древо» започаткував пошук незміненої автентичності у звучанні, і ця тенденція надалі була підхоплена музикантами з різних музичних напрямів. Така тенденція привела до зміцнення позицій

етно-гуртів на сцені масового мистецтва, а також до розширення репертуарного й стильового різноманіття в рамках культурного дозвілля.

Третім ключовим чинником став динамічний розвиток етнічного фестивального руху в Україні. Географічна мапа фестивалів, присвячених фольклору та етно-музиці, поступово розширювалась. Такі події як «Країна мрій» (з 2004 року), «Шешори» (2003–2008), «Етно-еволюція» (2006–2007), «Рожаниця» (з 2006 року), «Мазепа-фест» (2003–2016), «Арт-Поле» (2009–2013), «Підкамінь» (2007–2013), «Трипільське коло» (2008–2015), «Західфест» (з 2009 року) стали своєрідними центрами для презентації етно-колективів різних стилів. Ці фестивалі створили умови для формування нового типу дозвілля, у якому поєднуються естетичне споживання традиційної музики, елементи міжкультурного діалогу та інтерактивна участь слухачів.

Організатори фестивалів мали на меті не лише популяризацію фольклору, а й пробудження інтересу до національної спадщини, її адаптацію до сучасних умов: «прагнуть пробудити живий інтерес до історичної спадщини, відродити та інтегрувати в сучасний світ різноманітні етнічні традиції, поєднуючи їх з елементами сучасних досягнень» [36]. Ініціативи колективу «Древо», що з'явився ще у 1980-х роках, стали підґрунтям для створення і розвитку інших подібних гуртів.

Серед таких колективів слід звернути увагу на етно-гурт «Буття», який заснували у 2000 році Олег, Василь, Анастасія та Оксана Бут, а також інші фольклористи і виконавці на народних інструментах. «Буття» є постійним учасником етно-фестивалів, активно проводить майстер-класи з автентичного співу та гри на народних інструментах. Колектив прагне досліджувати, зберігати та відтворювати традиційну музику України. Вони займаються польовими дослідженнями, зокрема експедиціями у села Полісся,

Поділля, Волині, Бойківщини, Закарпаття, Гуцульщини та Слобожанщини з 1997 року.

Методика колективу базується на реконструкції традиційного звучання, однак не в буквальному копіюванні, а через творчий підхід: «Ми не намагаємось повторити автентичні записи “нота в ноту” розуміючи абсурдність такої позиції, що вбивала б саму ідею народного музикування – імпровізаційність...» [1].

Такий підхід дозволяє поєднати наукове осмислення з живим виконавським процесом, що актуалізує народну музику як компонент культурного дозвілля.

Подібну діяльність здійснює і гурт «Божичі», створений у Києві у 1999 році Сусанною Карпенко та Іллею Фетисовим. Вони проводять експедиції річками України, збираючи зразки народної творчості, які згодом стають основою для реконструкції репертуару. Гурт спеціалізується на традиції Лівобережної України, а також приділяє увагу танцювальному фольклору. З 2005 року «Божичі» проводять «Школу традиційного народного танцю», сприяючи популяризації традиційного танцю як форми дозвілля.

У 2003 році з'явився колектив «Гуртоправці», до складу якого увійшли учасники таких формацій, як «Древо», «Кобзарський цех», «Божичі», «Буття» тощо. Проекти «Ой давно-давно...», «Зберімося, роде», «Адам і Єва: пісенний життєпис у локальних діалектах» демонструють глибоке зацікавлення реліковими елементами язичницьких обрядів, весільної обрядовості, кантів, апокрифічних пісень і лірницької традиції [17].

У 2007 році на основі «Гуртоправців» було створено колектив «TaRuta», який почав експериментувати із сучасними напрямками, включаючи електроніку, джаз, фанкові та інші стилі. Таке розширення жанрових горизонтів створює нові форми етно-орієнтованого дозвілля для молодіжної аудиторії.

Гурт «Гуляйгород», заснований у 2002 році в Кропивницькому, зосередився на автентичній музиці Середнього Подніпров'я. Його учасники

прагнуть до точного відтворення багатоголосного співу без жодної стилістичної обробки [8]. У 2015 році на основі гурту виник експериментальний проєкт «GG», що поєднав традиційне співоче багатоголосся з електронною музикою [13].

У сфері етно-попу виділяється гурт «KAZKA», що виконує україномовні композиції з елементами народної музики. Пісня «Плакала» стала міжнародним хітом, посівши високі позиції у чартах Global Shazam та YouTube. Стиль гурту є прикладом поєднання поп-музики та фольклору, що популяризує українську традицію серед широкої аудиторії дозвілля.

Іншим представником сучасного фольклорно-орієнтованого мистецтва є гурт «Вертеп» (створений 2001 року в Дніпрі), який поєднує джаз, рок та етнічні мотиви. У своїй творчості вони звертаються до творів українських поетів, фольклорних перлин, а також включають балканські, скандинавські, румунські мотиви. Їх альбоми поєднують елементи стародавніх ритуалів із сучасними музичними формами, що робить їх виступи частиною яскравого культурного дозвілля.

Окрему увагу слід приділити гурту Go_A, який виник у Києві у 2011 році. Назва гурту, яка перекладається як «повернення до витоків», відображає суть концепції – об'єднання сучасного з прадавнім. Їхній альбом «Іди на звук» (2016) здобув міжнародне визнання, а гурт став учасником провідних фестивалів в Україні, Польщі, Ізраїлі та Білорусі. Їхня творчість віддзеркалює здатність фольклору адаптуватися до нових форматів масового мистецтва і слугувати інструментом змістовного й ідентифікаційного дозвілля.

Одним із найяскравіших прикладів осмислення українського музичного фольклору в сучасному мистецтві є діяльність гурту «ДахаБраха», що функціонує на перетині автентичної традиції та постмодерністського переосмислення фольклорної спадщини. Колектив, заснований у 2004 році в Києві при Центрі сучасного мистецтва «Дах» за ініціативи театрального

режисера Владислава Троїцького, став унікальним явищем у музичному просторі не лише України, а й усього світу. Назва гурту, утворена від слів «давати» і «брати», несе в собі символіку культурного обміну між минулим і сучасним, між глибинною традицією та її інтерпретацією в актуальному мистецтві.

Музичний репертуар гурту ґрунтується на глибокому вивченні автентичного фольклору. Учасники колективу здійснювали польові експедиції до різних регіонів України, збираючи обрядові пісні, архаїчні наспіви, інтонаційні формули, елементи народної поліфонії. Однак у творчості «ДахаБраха» ці фольклорні компоненти не подаються в «музейному» чи етнографічному вигляді.

Навпаки, відбувається процес стилізації, у ході якого первинна обрядова функція твору трансформується відповідно до потреб сучасного слухача, а сам твір починає функціонувати у сфері культурного дозвілля – концертів, фестивалів, театралізованих дійств, медіапроектів тощо.

Особливої уваги заслуговує використання колективом обрядової пісенної традиції, яка слугувала у давнину важливим інструментом соціальної комунікації, ініціації, регулювання життєвого циклу. У піснях, що увійшли до альбомів гурту («На межі», «Light», «Шлях», «Аламари»), стилізовано відтворюються весільні, жнивні, колядкові й поховальні пісні, що мають глибоку семантичну й символічну наповненість. Наприклад, композиція «**Весна**» містить елементи веснянок та гаївок, які в традиційній культурі виконували функцію закликання родючості, пробудження природи, відновлення життєвих циклів. У інтерпретації «ДахаБраха» ця пісня набула нової драматургії: багатоголосся, зміна темпоритму, насичення звучання інструментальними вставками (віолончель, перкусія, акордеон) перетворили її на витвір музичного мистецтва, що виконує функцію не сакральну, а дозвіллево-комунікативну – вона спонукає слухача до емоційного занурення, рефлексії та естетичного переживання.

Не менш важливою є й візуальна стилізація фольклору у виступах гурту. Сценічні костюми учасників – це не буквальне відтворення автентичного народного одягу, а його художня інтерпретація, в якій поєднуються елементи традиційної вишивки, характерні силуети, головні убори з модерністською концепцією театралізованого образу. Це сприяє актуалізації фольклору як компонента дозвілєвої культури, оскільки сучасний глядач сприймає виступ не лише як концерт, а як естетичне дійство, що поєднує звук, візуал, перформативність і емоційний вплив.

Творчість гурту також можна аналізувати в межах поняття «етнохаос» – терміну, що характеризує синтез традиційного мелосу та хаотичної музичної еkleктики сучасності. «ДахаБраха» свідомо впроваджує у свої композиції інструменти та стилістику інших культур (індійські табла, діджеріду, африканські перкусії), що створює глобалізований музичний простір, де український фольклор звучить у діалозі з іншими традиціями світу. У результаті народна пісня постає не як артефакт локального культурного минулого, а як живий елемент глобального мистецтва, здатного забезпечити якісне культурне дозвілля сучасної людини.

У пісні «Карчмар» використано наспіви, притаманні карпатському регіону, зокрема гуцульські інтонації, діалектизми, ритмічну структуру танцювального типу. Стилiзація відбувається через накладання складних музичних фактур, багатоголосся, поліфонічну драматургію. Усе це робить пісню актуальним зразком музики, що не лише розважає, а й слугує засобом занурення у традиційну культуру через інструменти сучасної естетики. Такий підхід сприяє рекреативній функції мистецтва, задовольняючи потреби публіки у змістовному дозвіллі.

Культурна місія гурту полягає також у репрезентації української традиції у світовому контексті. «ДахаБраха» активно виступає на міжнародних сценах — від фестивалів Glastonbury, WOMAD, Sziget до участі у телепроектах (наприклад, «Later... with Jools Holland» на BBC). Через свою

творчість вони інтегрують український фольклор у глобальний дискурс, сприяючи міжкультурному діалогу та популяризації традиційної культури як невід'ємного елементу культурного дозвілля людства в епоху глобалізації.

Отже, творчість гурту «ДахаБраха» є багатовимірним феноменом, у якому фольклор не лише зберігається, а й переосмислюється, набуває нових функцій — зокрема, функції естетичного, креативного і пізнавального дозвілля. Саме в такому форматі традиційна музика інтегрується у сучасну масову культуру, стаючи актуальним засобом самовираження, формування ідентичності та інтелектуального відпочинку.

Висновки до третього розділу

Аналіз еволюції українського етнічного музичного руху, що розпочався у 1960-х роках, засвідчив, що, попри численні труднощі та перешкоди, зацікавлення національним фольклорним спадком ніколи не згасало. Навпаки, він і досі перебуває в епіцентрі творчого пошуку багатьох музикантів, які працюють у різних жанрових і стильових напрямках. У процесі дослідження окреслилися дві основні тенденції розвитку: перша — автентична, яку репрезентують колективи, що спеціалізуються на відтворенні традиційного фольклорного виконання, і друга — експериментальна, представлена гуртами, які поєднують елементи фольклору з сучасними музичними жанрами. Обидві ці гілки мають яскраво виражений мистецький характер, є оригінальними й самобутніми та продовжують активно розвиватися до сьогодні. Їхній внесок у формування дозвілєвого простору сучасної української культури є надзвичайно цінним.

Упродовж останніх десятиліть традиційна етнічна музика набуває дедалі більшої популярності серед різновікової аудиторії. Такий інтерес до фольклору, на нашу думку, слід розглядати як відповідь на виклики культурної глобалізації, яка у багатьох країнах призвела до уніфікації естрадного мистецтва, побудованого за єдиними шаблонами і

стандартизованими виражальними засобами. У цьому контексті інтеграція національних етнічних мотивів у сучасну музичну мову різних стилів стала своєрідним виходом із глобалізаційної кризи культурної ідентичності. Український фольклор дав змогу багатьом музичним колективам сформувати власний стиль, ґрунтуючись на глибоких пластах народної пісенної традиції. Така музика не лише збагачує сучасну сцену, а й виконує важливу соціокультурну функцію в організації дозвілля, сприяючи збереженню і трансформації національної культурної пам'яті.

Особливу роль у цьому процесі відіграє активізація фестивального руху, що охопив Україну останніми роками. Саме завдяки численним фестивалям, як локальним, так і всеукраїнським чи міжнародним, значно розширилися можливості етно-колективів для презентації власної творчості широкому загалу. Адже тривалий час музика цих гуртів існувала переважно в андеграундному середовищі. Водночас для більшості таких колективів не характерна комерційна орієнтація на масового слухача чи підлаштування під естетичні вимоги музичної індустрії. Їхня мета – популяризація національної культури через адаптацію традиційних фольклорних елементів у форматі сучасної масової музики, яка, однак, не втрачає глибинної етнічної основи. Такий підхід сприяє формуванню якісного й змістовного дозвілля, яке поєднує розвагу з культурним самопізнанням.

У ході аналізу було розглянуто діяльність окремих українських етно-гуртів, зокрема таких як «KAZKA», «Вертеп», «Go_A» та «ДахаБраха». Кожен із них репрезентує різні підходи до осмислення фольклору та його художньої трансформації. Особливу увагу було приділено творчості гурту «ДахаБраха», оскільки саме цей колектив вирізняється тривалим та стабільним функціонуванням, а також унікальною формою художнього втілення фольклорних джерел у власній музиці. Їхня діяльність є прикладом гармонійного поєднання традиції й новаторства, що сприяє не лише

збереженню національної музичної спадщини, але й її активному залученню до сучасного культурного дозвілля – як в Україні, так і за її межами.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи матеріали, викладені в основних розділах роботи щодо феномену української етно-музики та діяльності українських етно-гуртів в контексті сучасного дозвілля, можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, українська етно-музика вражає своєю унікальністю та самобутністю, що виявляється у глибокому зв'язку з народними традиціями та культурною спадщиною. Однак одночасно вона демонструє значну полістилістичність, що дозволяє їй адаптуватися до сучасних музичних трендів і впливів глобалізації. Творчість етно-гуртів у різних країнах підтверджує, що етнічна музика є живим та динамічним явищем, здатним продовжувати своє існування в умовах сучасних музичних тенденцій, не втрачаючи своєї автентичності.

Творчість музикантів і гуртів, які працюють у жанрі «world music», незалежно від країни чи етапу історичного розвитку, має кілька спільних характеристик. Однією з них є прагнення зберегти основну семантичну сутність етнічної музики, при цьому адаптуючи її до сучасних умов. Тенденція до збереження етнічної ідентичності в музиці та одночасно її інтеграція в глобальний контекст – це одне з головних явищ сучасного музичного мистецтва.

У процесі виконання мети і завдань кваліфікаційної роботи були досягнуті наступні результати, які дозволяють глибше зрозуміти місце української етно-музики у глобальному культурному контексті, а також в сфері дозвілєвої діяльності:

Проведено детальний аналіз джерельної бази, що стосується фольклорної тематики, феномену етно-музики та діяльності українських етно-гуртів в рамках дозвілєвих практик. Цей аналіз дав можливість виявити основні тенденції розвитку етно-музики та її ролі в культурі

дозвілля, що виявляється в постійній взаємодії традиційної музики з сучасними музичними течіями.

Розглянуті ключові ознаки жанру «world music», що дозволяють розглядати його як об'єднуючий елемент різних етнічних традицій, а також роль етно-гуртів у формуванні світової музичної сцени. Особливу увагу було звернено на те, як цей жанр служить не тільки засобом культурної самоідентифікації, але й інструментом глобалізації, що дозволяє зберігати і поширювати традиційну музику в умовах масової культури.

Проведено аналіз специфіки функціонування фольклору в контексті сучасної естрадної музики України, особливо в рамках дозвілєвої діяльності. Окремо розглянуто, як український фольклор, зокрема, через творчість сучасних гуртів, входить у музичний потік, котрий охоплює широку аудиторію, стаючи важливим елементом культурного дозвілля.

Виявлені основні стилістичні риси в творчості українських етно-гуртів, зокрема ті, що характеризують їх спроби поєднувати традиційні елементи з елементами інших музичних жанрів, що створює нові музичні форми та сприяє поширенню української етно-музики в контексті дозвілєвих практик.

Досліджено особливості використання фольклору через приклади діяльності найбільш показових українських гуртів, які активно включають традиційні мотиви в свої композиції та виступи, демонструючи різноманіття підходів до інтерпретації етнічних тем у сучасному контексті. Значний вплив етнічної музики на масову культуру дозвілля та її розвиток у сучасних умовах дозволяє говорити про появу нових форм музичного вираження, які збагачують звукову палітру культурного середовища. Зокрема, етнічна орієнтація в масовій музичній культурі дозволила внести різноманіття в її звучання, зробивши її більш багатогранною. Це також сприяло виділенню національної музичної традиції, яка зберігається, попри загальну тенденцію до глобалізації і уніфікації музичних стилів. Феномен фольклорного відродження та його вплив на сучасну музичну культуру є

свідченням того, що народна культура не тільки не забута, але й набула нових форм існування, стаючи важливою частиною культурної спадщини для широкого загалу.

Зміна контексту функціонування фольклору – перехід від усного побутування до фіксованої музичної форми – значно розширила аудиторію, яка здатна сприймати та оцінювати етнічну музику.

Це дозволило фольклору вийти за межі локальних традиційних культур і стати важливою частиною світової музичної сцени, в результаті чого відбулася своєрідна «комунікативна глобалізація». Саме в цьому контексті етнічна музика отримала важливу роль у сучасній масовій культурі дозволя, де вона служить не лише способом збереження і розвитку традицій, але й інструментом культурного діалогу між різними країнами та культурами.

В умовах сучасної музичної культури, де стилістичні та жанрові межі постійно змінюються, етнічна музика виявляє свою здатність адаптуватися, поєднуючи традиційні мотиви з новітніми музичними формами. Сучасні стилістичні трансформації етнічної музики проявляються в різних країнах, де традиційний фольклор відривається від своїх коренів і перетворюється в частину глобальної масової культури. Це є процесом, у якому етнічна музика стає міксом західних і незахідних культурних впливів, націленим на популяризацію фольклорних традицій, що з часом стали менш актуальними в своєму первісному вигляді.

В Україні, де музична традиція завжди була важливою частиною культурного процесу, етно-музика стала одним з основних засобів пошуку національної ідентичності під час боротьби за незалежність та в процесі формування сучасної української держави. Українська етно-музика, яка розвивалася під впливом інтересу до національного фольклору, стала джерелом безлічі виражальних засобів у контексті дозвіллевих практик. У свою чергу, це допомогло зберегти та передати нащадкам традиційні музичні форми, які тепер є важливою частиною культурної спадщини.

Процес розвитку української етно-музики через творчість етно-гуртів дозволив виявити два основні творчі підходи до роботи з фольклором. Перший – етнотрадиційний, спрямований на відтворення автентичного звучання фольклору, яке характерне для гуртів, таких як «Древо», «Божичі», «Буття», «Гуляйгород», «Муравський шлях», «Гуртоправці», «Київський Кобзарський Цех». Ці гурти акцентують увагу на збереженні традиційних манер виконання і пошуку автентичного звучання фольклорних композицій. Другий метод – це полістилістичний експеримент з фольклором, який спрямований на інтеграцію етнічної музики в більш широкі музичні контексти, що характерно для таких гуртів, як «ВВ», «Гайдамаки», «ДахаБраха», «Бурдон», «Go_A», «Joryj Кюс» та інші. Творчість цих колективів доводить, що український фольклор є надзвичайно гнучким і здатним до експериментів з різними стилями, створюючи унікальне звучання, яке знаходить своє місце в контексті глобальної музичної культури та дозвілєвих практик.

З огляду на означене, проблема, яка досліджувалась, виглядає актуальною і перспективною щодо подальшого наукового студіювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев Є. В. Композиційні моделі класичного року (на матеріалі творчості гурту The Doors): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2014. 16 с.
2. Антонюк В. Українська вокальна школа: на перехресті етнокультурних доріг. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. Вип. 18. С. 26–36.
3. Антонюк В. Пісенно-фольклорні витoki українського вокального мистецтва: наукове дослідження. Київ, 1999. 24 с.
4. Аскинази В. Джаз. Рок. Естрада. Классика. Санкт-Петербург: АураИнфо; ВИС, 2008. 159 с.
5. Барановська М.С. Естрадно-вокальна музика в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції розвитку // Вісник КНУКіМ: 3б. наук. праць. – Вип. 28 / Київський національний університет культури і мистецтв. К., 2013. 217 с. Серія «Мистецтвознавство». С. 5–11.
6. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально- естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, 2018. 219 с.
7. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ, 2017. 215 с.
8. Бойко О. М. Становлення української рок-музики: біг-біт. Музична україністика: сучасний вимір. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2009. Вип. 3. С. 264-283
9. Бойко О. М. Становлення української рок-музики: біг-біт. Музична україністика: сучасний вимір. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2009. Вип. 3. С. 264-283.

10. Бреславець Г. М. Виконавська реконструкція фольклорного тексту та навчально-виховний процес. Вісник ХДАДМ : зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ, 2016. № 3 : Мистецтвознавство. С. 107-111.
11. Бреславець Г. М. Реконструкція фольклорного тексту в українській музичній культурі останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: дис. ...канд. мистецтвознавства: 26.00.04 «Українська культура (мистецтвознавство)». Харків, 2018. 222 с.
12. ВІА «Кобза»: Історія створення та творчий шлях. URL: <http://www.kobza.kiev.ua/story.html> (дата звернення: 10.02.2023).
13. Гончарук К. З того буде фолк: як етно проникало в українську музику і підкорило її. URL: <https://read.platfor.ma/> (дата звернення – 07. 02. 2023).
14. Гордійчук М. Українська народна музика. Фольклор і фольклористика. Київ: Музична Україна, 1979. С. 5–48.
15. Гошовський В.Л. Початки хорового співу на Закарпатті. Науковий збірник Музею української культури в Свиднику. Братислава; Пряшів: Словацьке педагогічне видавництво, 1972. Кн. 6. С. 97–104.
16. Гуляйгород. Офіційний веб сайт. URL: <http://gulgorod.com/music/> (дата звернення: 17.01.2023).
17. Гуртоправці-пісні, біографія. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/325.html> (дата звернення: 16.01.2023).
18. ДахаБраха. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dakhabrakha.com.ua> (дата звернення: 19.02.2023).
19. Дослідницько-виконавський фольклористичний гурт «Муравський шлях». Інформація на сайті Харківського обласного організаційно-методичного у культурі і мистецтва. URL: <https://www.cultura.kh.ua/uk/activities/folk-art/groups-center/908-doslidnitsko-vikonavskij-folkloristichnij-gurt-muravskij-shljah> (дата звернення: 20.12.2022).

20. Древо – фольклористичний гурт. Офіційний веб-сайт. URL: <https://drevo.etnoua.info/> (дата звернення: 19.10.2022).
21. Етно-електронний проєкт «GG ГуляйГород». Офіційний веб-сайт. URL: <http://gg-project.in.ua/> (дата звернення: 15.10.2022).
22. Євтушенко О. До коренів: фольк-рок і етно-ф'южн. URL: <https://rock.ua/article/2009/195/> (дата звернення: 09.10.2022).
23. Єрмолаєва В. С. Нікішенко Ю. І. Явище «шароварщини»: пошук дефініції. Магістеріум. 2017. Випуск 68. Культурологія. С. 27-31.
24. Іваницький А.І. Українська музична фольклористика. Київ : Заповіт, 1997. 392 с.
25. Карчова Ю. І. Основні тенденції сучасного фольклорного ансамблевого виконавства (на прикладі гуртів «Древо» і «ДахаБраха») // Культура України : зб. наук. пр. Вип. 38. Харків : ХДАК, 2012. С. 217–226.
26. Колесса Ф. Декілька слів про мелодії народних пісень з Підкарпатської Русі. Музикознавчі праці. Київ: Наукова думка, 1970. С. 401–408.
27. Кисла С. В. Діалог етно- та поп-культури у музичному мистецтві ХХ – ХХІ століть. Молодий вчений. 2018. № 2 (54). С. 103–106.
28. Кобзарський Цех. Інформація на сайті Музею Івана Гончара. URL: <https://honchar.org.ua/proekty/kobzarskyj-tseh/> (дата звернення: 21.09.2022).
29. Литовка Я. В. «World-music» як засіб національної ідентифікації в умовах глобалізації. Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. Київ. 2013. Вип. 28. С. 101-107.
30. Литовка Я. В. «World music» як явище, породжене процесами глобалізації // Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. 2013. Вип. 29. С. 91-100.
31. Лупиніс О., Бесага С. «Joryj Кюс» («Йорій Клоц»)! Знайомтеся з львівською етно-ватагою, що грають «український обрядовий хіп-хоп

- дайбоже-етно-чорт» URL: <https://ukrainianvancouver.com/joryj-kloc/> (дата звернення: 19.01.2023).
32. Мадяр-Новак В. Зародження музичної фольклористики на Закарпатті. Вісник Львів. ун. Серія мист-во. Львів, 2011. Вип. 10. С. 64–89.
 33. Микуланинець Л. Етнокультурні виміри становлення та розвитку професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини ХХ століття: монографія / Ужгород: Карпати, 2012. 212 с.
 34. Нікішенко Ю. І. Поняття «етнічна культура» і «традиційна культура» в етнокультурології. Наукові записки національного університету «Києво-Могилянська Академія»: теорія та історія культури. Київ, 2004. Т. 24. С. 4–12.
 35. Овсянніков В. Г. Українські фольклорні ВІА та їх роль у формуванні напряму поп-рок. Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології: зб. матеріалів Дванадцятої Міжн. наук.-творч. інтернет-конф., м. Київ, 15 травня 2019 р. Київ: НАКККиМ, 2019. С. 79–80.
 36. Охрімович А. Альтернатива. Стенограма радіоефіру на Радіо «Свобода» від 8 квітня 2003 року. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/902471.html> (дата звернення: 05.10.2022).
 37. Пискач А. А. Фестивальний рух у культурному житті України кінця ХХ — початку ХХІ ст.: нефольклорні тенденції. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Вип. 17 : зб. наук. пр. Рівне: 2011. 220 с.
 38. Пискач А. А. Фольклорні вокально-інструментальні колективи як самобутнє мистецьке явище в соціокультурному просторі сучасної України. Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник ОДМА імені А. В. Нежданової. Вип. 16. Одеса : Астропринт, 2012. С. 120–128.
 39. Плахотнюк В. Г. Етномистецькі виміри популярної музичної культури в Україні другої половини ХХ століття: автореф. дис.

- канд.мистецтвознавства: 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ : 2011. 19 с.
40. Подорожнюк Т. Про гурт «Go-A». URL: <https://www.vezha.org/gurt-go-a/> (дата звернення: 25.10.2022).
 41. Радзієвська В. Народний спів на високих обертонах здатний долати великівідстані. Євген Єфремов. Gazeta.ua. 2020, 12 січня. URL: https://gazeta.ua/articles/culture/_narodnij-spiv-na-visokih-obertonah-zdatnij-dolati-veliki-vidstani-evgen-efremov/946673 (дата звернення: 19.02.2023).
 42. Рябуха Т. М. Взаємодія фольклорних інтонацій та стилістичних тенденцій в українській пісенній естраді. Культура України. Серія : Мистецтвознавство. Київ 2018. Вип. 61. С. 190-199.
 43. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2017. 203 с.
 44. Савчук О. ВІА «Смерічка» (Коротка історична довідка). URL: <http://www.filarmoniya.cv.ua/ua/via/> (дата звернення: 07.02.2023).
 45. Садовенко С. М. Українська народна художня культура в контексті наукового знання: культурологічні аспекти концептуалізації. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць; вип. XXVIII. Київ: Міленіум, 2012. С. 101–109.
 46. Тормахова В. М. Особливості взаємодії рок-музики та фольклору (на прикладі творчості гурту «Брати Гадюкіни»). Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. Київ: НАКККиМ, 2014. Вип. 26. С. 56-63.
 47. Тормахова В. М. Характерні особливості стилю World music крізь призму творчості гурту «ДахаБраха». Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : зб. наук. пр., Київ: НАКККиМ, 2016. № 1. С.89-92.
 48. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор:

- взаємопроникнення і синтез :. дис. ... канд. мист.: спец.
17.00.03Музичне мистецтво». Київ, 2007. 187 с.
- 49.Теличко В. Дзвінкоголосий співець Карпатського краю. Новини Закарпаття.17.10.1992.
 50. Українська музична енциклопедія. Київ: Національна Академія наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, 2006. Т. 1. 679 с.
 51. Федорова І. Ф. «Етно-хаос» гурту «ДахаБраха» як приклад реалізації принципу «звалища» в музиці. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 121. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2018. С. 144–152.
 52. Федорова І. Ф. Специфіка прояву авторства у world music // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 123. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2018. С. 114–125.
 53. Федорова І. Ф. World music: походження, особливості еволюції та сучасні модифікації явища: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ: 2020. 235 с.
 54. Фольклорний ансамбль «Божичі». Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.bozhychi.com.ua/svit/pro-nas> (дата звернення: 16.02.2023).
 55. Фурдичко А. Л. Поп-фольк як явище культурних етно-адаптаційних процесів сучасного музичного мистецтва України. Народознавчі зошити. 2017. № 5. С. 1198–1207.
 56. Фурдичко А. О. Український фольк-рок кінця XX – початку XXI століття: музичні етнопроекти Скрябіна й Тараса Чубая. Вісник КНУКіМ. Серія, Мистецтвознавство. Вип. 35. Київ. 2017., С. 147-161.
 57. Хай М. Й. Музично-інструментальна культура українців : монографія (фольклорна традиція). Дрогобич : Коло. 2011. 560 с.
 58. Шароварщина. Енциклопедія «Драматика» URL:

- <https://drama.kropyva.ch/Шароварщина> (дата звернення: 12.01.2023).
59. Шкрібляк П. В. Гуцульські фестивалі як важливий засіб відродження і збереження традицій, звичаїв і обрядів гуцулів. *Гуцульщина*. 2002. № 1. С. 25–26.
 60. Шульгіна В., Кравченко А. Теоретико-методологічні аспекти культурологічної регіоніки. *Вісник Львівського університету*. 2015. Вип. 16, ч. 1. С. 3–11.
 61. Этническая музыка. Словарь музыкальных терминов. Москва : АСТ, Донецк : Агата. 2009. С. 141.
 62. Яковлев О. Культурологічні виміри синергетики регіональних ідентичностей в сучасній Україні. *Аркадія*. Одеса, 2012. № 4 (35). С. 41–44.
 63. Яковлев О. Особливості розвитку культури регіонів України в умовах глобалізаційних процесів. *Культура і мистецтво у сучасному світі*, 2016. Вип. 17. С. 120–128.
 64. Center for World Music. About Us. URL: <https://centerforworldmusic.org/about-us/> (дата звернення: 30.02.2023).
 65. Gillett Ch. World Music. Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/art/world-music> (дата звернення: 22.02.2023).
 66. Ruehl K. All About the Folk Revival. URL: <https://www.liveabout.com/all-about-the-folk-revival-1322443> (дата звернення: 22.02.2023).
 67. TaRuta - World Music band from Ukraine. URL: <http://taruta.com.ua/> (дата звернення: 20.10.2021).
 68. World Music Festivals. URL: <https://worldmusiccentral.org/world-music-resources/world-music-festivals/> (дата звернення: 02.02.2023).
 69. World Music Central. Online magazine dedicated to World Music. URL: <https://worldmusiccentral.org> (дата звернення: 01.08.2021).

